

Резюме. В статье проведен анализ данных использования коечного фонда для больных эндокринологической патологией для взрослых и детей в разных регионах Украины. Это позволит как улучшить медицинское обслуживание пациентов, так и повысить сам уровень медицинской помощи в целом.

Ключевые слова: медицинская помощь, коечный фонд, оборот койки, климато-географические регионы.

Summary. The article analyzes the data of hospital beds for patients endocrinology pathology for adults and children in different regions of Ukraine. This will both improve health-servicing of patients and increase the level of self care in general.

Keywords: medical care, hospital beds, bed turnover, climatic and geographic regions.

УДК 613.67

ВИВЧЕННЯ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ЗАХВОРЮВАНОСТІ НА ХВОРОБИ ОРГАНІВ СИСТЕМИ КРОВООБІГУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Л.М. Чорна¹, О.І. Карпенко², В.Л. Савицький³, Л.А. Устінова³

¹Військово-медичний клінічний центр Центрального регіону, м. Вінниця

²Київська міська клінічна лікарня №1, м. Київ, Україна

³Українська військово-медична академія, м. Київ, Україна

Резюме. У статті вивчена захворюваність військовослужбовців Збройних Сил України внаслідок хвороб системи кровообігу в 2008-2012 рр. Встановлені особливості структури і динаміки захворюваності військовослужбовців на хвороби системи кровообігу, які впливають на їх боєздатність та в подальшому на їх придатність до військової служби.

Ключові слова: захворюваність, військовослужбовці, хвороби системи кровообігу.

Вступ. Хвороби системи кровообігу (ХСК) посідають перше місце в структурі поширеності, зумовлюють більше половини всіх випадків смерті та становлять третину причин інвалідності. Вони суттєво впливають на тривалість і якість життя населення більшості країн світу. Втрати України від ХСК значно більші, ніж в економічно розвинених країнах Європи: смертність від IХС в 10 разів, а від цереброваскулярних захворювань в 7,7 рази перевищує аналогічні показники у Франції, а тривалість життя є однією із найкоротших у Європі. Саме тому боротьба з ХСК на сучасному етапі є важливою проблемою [1-3].

Значна частина кардіологічної патології припадає на працездатний вік. Так, ХСК складають 49,2%, із них гіпертонічна хвороба (ГХ) зустрічається у 57,4% населення, ішемічна хвороба серця (ІХС) у 40,1%, цереброваскулярні хвороби у 28,9% [4-6].

Смертність населення України від ХСК залишається серйозною проблемою і є однією з найвищих в Європі. Структура загальної смертності з року в рік залишається стабільною. Протягом багатьох років перше місце займають ХСК, друге – злойкісні новоутворення і третє – травми, отруєння та нещасні випадки. Протягом періоду з 1995 по 2006 рр. загальна смертність від ХСК збільшилась на 6,6% [7-8].

Здоров'я військовослужбовців – один із основних чинників, що забезпечує боєздатність і боєготовність військ. Тенденції у стані здоров'я військовослужбовців дають змогу оцінити ефективність соціальних і медичних заходів, використання медичних і немедичних ресурсів з метою охорони їхнього здоров'я [9-11]. Враховуючи вказане, є актуальним вивчення динаміки та структури захворюваності на хвороби органів системи кровообігу військовослужбовців Збройних Сил України.

Матеріали та методи дослідження. Вивчення особливостей динаміки та структури захворюваності військовослужбовців Збройних Сил України внаслідок хвороб системи кровообігу, які впливають на їх боєздатність та в подальшому на їх придатність до військової служби проводилося при аналізі звітної документації (ф. 2 мед., ф. 3 мед.) за 2008-2012 рр. з використанням статистичного, гігієнічного методів дослідження.

Метою дослідження є вивчення особливостей динаміки та структури захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців Збройних Сил України з метою наукового обґрунтування головних напрямків оптимізації організації медичного забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, організації лікування й реабілітації військовослужбовців Збройних Сил України після перенесення окремих нозологічних форм хвороб системи кровообігу, як системи своєчасного виявлення груп підвищеного ризику виникнення цих захворювань та відновлення стану боєздатності військовослужбовців.

Результати дослідження та їх обговорення. За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності військовослужбовців строкової служби встановлено, що за 2008-2012 рр. хвороби системи кровообігу (ІХ клас) в структурі захворюваності військовослужбовців строкової служби становили 1,76%.

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців строкової служби встановлено, що в 2008-2012 рр. рівень захворюваності військовослужбовців строкової служби зростав від 44,3 в 2008 р. до 76,3 на 1000 військовослужбовців в 2012 р. (рис. 1).

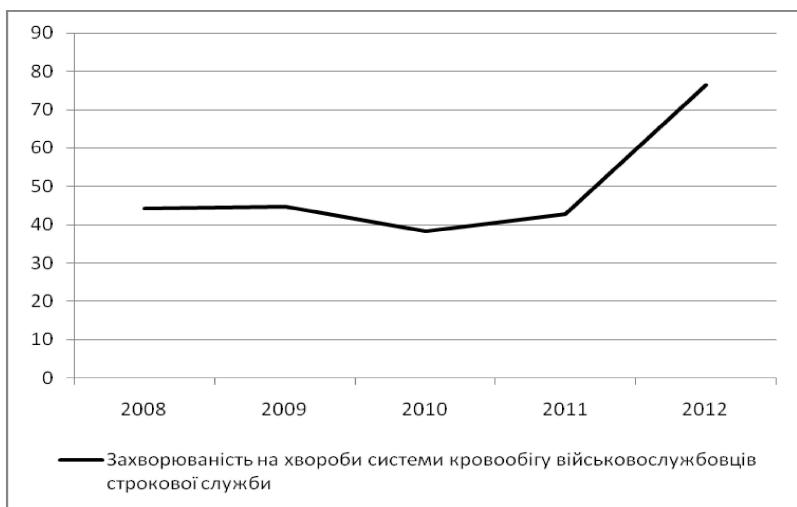

Рис. 1. Динаміка захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців строкової служби ЗС України за 2008-2012 рр.

Захворюваність на хвороби системи кровообігу військовослужбовців строкової служби протягом 2008-2012 рр. мала статистично достовірну виражену тенденцію до зростання, середній темп приросту її становив +12,60%.

В структурі захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців строкової служби за 2008–2012 рр. по нозологічним формам перші п’ять місць занимали 38,48% (18,36%) інші хвороби системи кровообігу; 18,58% (8,56%) – інші хвороби вен, лімфовузлів та лімфосудин; 18,25% (8,50%) – геморой; 7,5% (3,76%) – хвороби артерій, артеріол, капілярів та 5,94% (2,76%) – варикозне розширення вен нижніх кінцівок (табл. 1).

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності військовослужбовців встановлено, що за 2008-2012 рр. хвороби системи кровообігу (ІХ клас) в структурі захворюваності військовослужбовців офіцерського складу становили 2,35%.

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців офіцерського складу встановлено, що за 2008-2012 рр. рівень захворюваності військовослужбовців офіцерського складу зростав від 58,7 в 2008 р. до 73,4 на 1000 військовослужбовців в 2012 р. (рис. 2).

Таблиця 1

Структура захворюваності на хвороби системи кривообігу військовослужбовців строкової служби ЗС України за 2008-2012 рр.(%)

Нозоформа	2008	2009	2010	2011	2012	Середній багаторічний
в т.ч. гострий ревматизм	0,78	0,23	1,04	0,70	0,13	0,58
Хронічні ревматоїдні хвороби серія	0,26	2,10	0,26	0,93	0,39	0,79
Гіпертонічна хвороба	6,53	4,44	3,13	3,74	2,36	4,04
Ішемічна хвороба	0,26	0,93	0,26	1,17	0,13	0,55
з них стенокардія	0,00	0,00	0,00	20,00	100,00	24,00
з них інфаркт міокарда	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Цереброваскулярні хвороби	6,79	5,37	4,96	4,21	4,06	5,08
з них гострі порушення мозкового кровообігу	0,00	13,04	10,53	5,56	9,68	7,76
Хвороби артерій, артеріол, капілярів	8,88	7,01	4,96	6,54	10,09	7,50
Флебіт, тромбофлебіт	2,61	0,47	0,52	0,23	0,13	0,79
Варикозне розширення вен нижніх кінцівок	5,48	4,21	6,27	8,88	4,85	5,94
Геморрой	20,37	16,36	18,80	18,69	17,04	18,25
Інші хвороби вен, лімфовузлів та лімфосудин	20,89	15,89	21,93	19,39	14,81	18,58
Інші хвороби системи кривообігу	27,94	43,22	38,90	36,21	46,13	38,48
Хвороби системи кривообігу	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

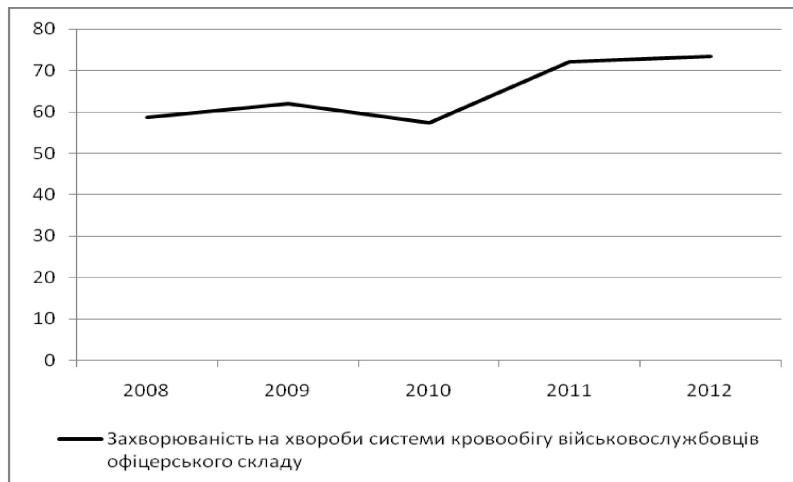

Рис. 2. Динаміка захворюваності на хвороби системи кривообігу військовослужбовців офіцерського складу ЗС України за 2008-2012 рр.

Захворюваність на хвороби системи кровообігу військовослужбовців офіцерського складу протягом 2008-2012 рр. мала статистично достовірну виражену тенденцію до зростання, середній темп приросту її становив + 6,11%.

В структурі захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців офіцерського складу за 2008–2012 рр. по нозологічним формам перші п'ять місць занимали 44,37% (28,64%) гіпертонічна хвороба; 15,07% (9,74%) – інші хвороби системи кровообігу; 11,61% (7,58%) – геморой; 7,54% (4,82%) – ішемічна хвороба, з якої 52,03% (2,58%) становила стенокардія та 7,40% (4,80%) – варикозне розширення вен нижніх кінцівок (табл. 2).

Таблиця 2

**Структура захворюваності на хвороби системи кровообігу
військовослужбовців офіцерського складу ЗС України
в 2008-2012 pp.(%)**

Ноозоформа	2008	2009	2010	2011	2012	Середній багаторічний
в т.ч. гострий ревматизм	0,34	0,00	0,35	0,14	0,82	0,33
Хронічні ревматоїдні хвороби серця	2,73	1,13	0,52	0,97	0,41	1,15
Гіпертонічна хвороба	47,70	41,68	44,77	47,64	40,05	44,37
Ішемічна хвороба	7,16	10,66	7,32	8,06	4,50	7,54
з них стенокардія	45,24	63,64	61,90	48,28	42,42	52,30
з них інфаркт міокарда	16,67	4,55	7,14	3,45	3,03	6,97
Цереброваскулярні хвороби	4,77	5,33	4,88	6,11	4,22	5,06
з них гострі порушення мозкового кровообігу	3,57	6,06	3,57	2,27	12,90	5,68
Хвороби арт ерій, артеріол, капілярів	1,70	3,72	2,26	2,22	1,50	2,28
Флебіт, тромбофлебіт	2,21	2,10	4,18	2,22	1,23	2,39
Варикозне розширення вен нижніх кінцівок	7,16	5,65	8,36	8,19	7,63	7,40
Геморой	9,71	10,66	11,67	12,92	13,08	11,61
Інші хвороби вен, лімфовузлів та лімфосудин	2,90	5,01	2,96	2,22	2,59	3,14
Інші хвороби системи кровообігу	13,97	14,05	13,07	9,44	24,80	15,07
Хвороби системи кровообігу	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності військовослужбовців встановлено, що в 2008-2012 рр. хвороби системи кровообігу, в структурі захворюваності військовослужбовців за контрактом становили 4,40%.

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців за контрактом встановлено, що за 2008-2012 рр. рівень захворюваності зростав від 42,0 в 2008 р. до 46,4 на 1000 військовослужбовців в 2012 р. (рис. 3).

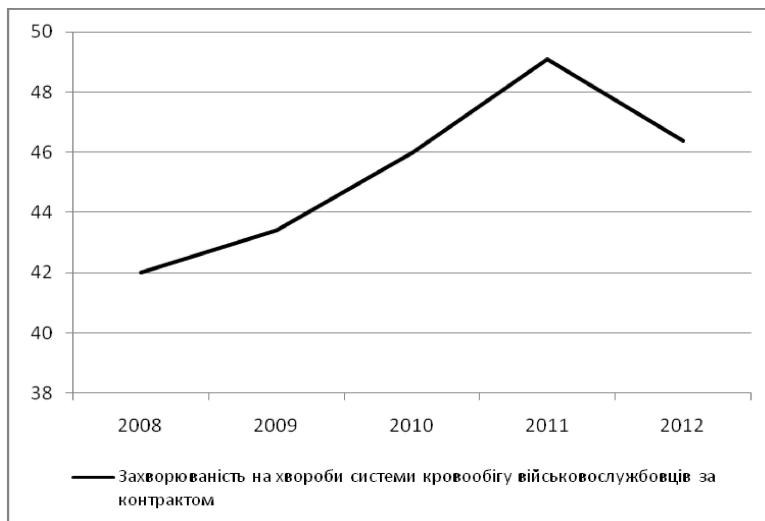

Рис. 3. Динаміка захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців за контрактом ЗС України в 2008-2012 рр.

Захворюваність на хвороби системи кровообігу військовослужбовців за контрактом протягом 2008-2012 рр. мала статистично достовірну помірну тенденцію до зростання захворюваності, середній темп становив +3,20%.

В структурі захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців за контрактом за 2008–2012 рр. по нозологічним формам перші п’ять місць займали 37,85% (17,18%) гіпертонічна хвороба, 18,66% (8,47%) – інші хвороби системи кровообігу, 13,23% (6,02%) – геморой, 8,23% (3,72%) – варикозне розширення вен нижніх кінцівок та 6,26% (2,82%) – ішемічна хвороба, з якої 36,50% (1,02%) становила стенокардія (табл. 3).

Висновки

- За результатом проведеного аналізу структури захворюваності встановлено, що в 2008-2012 рр. хвороби системи кровообігу серед військовослужбовців строкової служби, становили 1,76%, фіцерського складу – 2,35%, серед військовослужбовців за контрактом – 4,40% відповідно.

- Встановлено, що в 2008-2012 рр. захворюваність на хвороби системи кровообігу військовослужбовців строкової служби мала статистично достовірну тенденцію до зростання, середній темп приросту становив +12,60%; серед офіцерського складу захворюваність на хвороби системи кровообігу зростала +6,11%; серед військовослужбовців за контрактом – середній темп зростання захворюваності становив +3,20%.

Таблиця 3

**Структура захворюваності на хвороби системи кровообігу
військовослужбовців за контрактом ЗС України
в 2006-2010 рр.(%)**

Нозоформа	2008	2009	2010	2011	2012	Середній багаторічний
в т.ч. гострий ревматизм	0,48	0,23	0,00	0,20	1,29	0,44
Хронічні ревматоїдні хвороби серця	0,95	1,15	1,09	1,43	0,22	0,97
Гіпертонічна хвороба	39,05	34,33	41,52	37,47	36,85	37,85
Ішемічна хвороба	7,38	8,29	5,87	6,52	3,23	6,26
з них стенокардія	29,03	33,33	55,56	31,25	33,33	36,50
з них інфаркт міокарда	3,23	5,56	11,11	3,13	6,67	5,94
Цереброваскулярні хвороби	4,52	6,45	6,52	5,91	5,39	5,76
з них гострі порушення мозкового кровообігу	5,26	7,14	6,67	6,90	36,00	12,39
Хвороби артерій, артеріол, капілярів	1,90	4,84	4,78	2,65	3,02	3,44
Флебіт, тромбофлебіт	1,90	1,61	1,30	2,04	1,29	1,63
Варикозне розширення вен нижніх кінцівок	9,76	7,60	8,91	7,74	7,11	8,23
Геморой	13,10	12,44	11,09	14,46	15,09	13,23
Інші хвороби вен, лімфовузлів та лімфосудин	6,43	4,15	4,13	3,26	1,94	3,98
Інші хвороби системи кровообігу	15,00	19,12	14,78	18,53	25,86	18,66
Хвороби системи кровообігу	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3. Виявлено, що в структурі захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців строкової служби за 2008–2012 рр. по нозологічним формам перші п’ять місць займали 38,48% (18,36‰) інші хвороби системи кровообігу; 18,58% (8,56‰) – інші хвороби вен, лімфовузлів та лімфосудин; 18,25% (8,50‰) – геморой; 7,5% (3,76‰) – хвороби артерій, артеріол, капілярів та 5,94% (2,76‰) – варикозне розширення вен нижніх кінцівок.

4. Виявлено, що в структурі захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців офіцерського складу за 2008–2012 рр. по нозологічним формам перші п’ять місць займали 44,37% (28,64‰) гіпертонічна хвороба; 15,07% (9,74‰) – інші хвороби системи кровообігу; 11,61% (7,58‰)

— геморой; 7,54% (4,82%) — ішемічна хвороба, з якої 52,03% (2,58%) становила стенокардія та 7,40% (4,80%) — варикозне розширення вен нижнів кінцівок.

5. Виявлено, що в структурі захворюваності на хвороби системи кровообігу військовослужбовців за контрактом за 2008–2012 рр. по нозологічним формам перші п’ять місць займали 37,85% (17,18%) гіпертонічна хвороба, 18,66% (8,47%) — інші хвороби системи кровообігу, 13,23% (6,02%) — геморой, 8,23% (3,72%) — варикозне розширення вен нижнів кінцівок та 6,26% (2,82%) — ішемічна хвороба, з якої 36, 50% (1,02%) становила стенокардія.

Література

1. Гогин Е.Е. Гипертоническая болезнь – основная причина, определяющая сердечно-сосудистую заболеваемость и смертность в стране // Терапевтический архив. – 2003. – № 9. – С. 31-36.

2. Горбась І.М. Динаміка епідеміологічної ситуації щодо артеріальної гіпертензії (20-річне спостереження) // Кровообіг та гемостаз. – 2005. – № 2. – С. 29-33.

3. Смирнова И.П., Кваша Е.А., Горбась И.М. и соавт. Динамика эпидемиологических условий формирования сердечно-сосудистых заболеваний в Украине (20-летнее наблюдение) // Укр. кардiol. журнал. – 2002. – № 4. – С. 97-102.

4. Кваша О.О., Малацківська О.В. Внесок артеріальної гіпертензії в смертність населення // Новости медицины и фармации. – № 216. – 2007. – С. 6-7.

5. Заремба Є.Х. Концепція профілактики захворювань серцево-судинної системи – стратегічне завдання сімейної медицини // Сімейна медицина. – 2004. – № 3. – С. 72-73.

6. Стан здоров’я народу України у зв’язку із хворобами системи кровообігу та можливі шляхи його покращення // Аналітико-статистичний посібник для лікарів / За ред. В.М. Коваленка. – 2004. – С. 9.

7. Стан здоров’я населення України та забезпечення надання медичної допомоги // Аналітико-статистичний посібник для лікарів / За ред. Гайдасва Ю.О., В.М. Коваленка. – 2007. – 97 с.

8. Лутай М.І., Дорогий А.П. Захворюваність і смертність від хвороб системи кровообігу в Україні: поточні проблеми і перспективи // Нова медицина. – 2002. – №3. – С. 18-21.

9. Чорна Л.М. Оптимізація організації медичного забезпечення військовослужбовців Повітряних Сил Збройних Сил України із хворобами системи кровообігу, які несуть бойове чергування // Л.М. Чорна, В.А. Чернявський, О.С. Голікова / Проблеми військової охорони здоров’я. – 2014 – №37. – С. 173-192.

10. Бібік Т.А., Мороз Г.З, Ткачук І.М. Актуальні аспекти діагностики гіпертонічної хвороби у військовослужбовців // Український кардіологічний журнал. – 2007. – №5. – С. 112-113.

11. Бібік Т.А. Фізіологічна оцінка умов праці та стану здоров'я військовослужбовців із захворюваннями серцево-судинної системи // Проблеми військової охорони здоров'я. – К., 2007. – Вип.19. – С. 73-81. Інв. №800. – Таємно.

Резюме. В статье изучена заболеваемость военнослужащих Вооруженных Сил Украины болезнями сердечно-сосудистой системы в 2008-2012. Установлены особенности структуры и динамики заболеваемость военнослужащих Вооруженных Сил Украины болезнями сердечно-сосудистой системы, которые влияют на их боеспособность и пригодность к военной службе.

Ключевые слова: заболеваемость, военнослужащие, заболевания сердечно-сосудистой системы.

Summary. The article studied the incidence of Armed Forces of Ukraine due to diseases of the circulatory system in 2008-2012. Installed features of structure and dynamics of Armed Forces of Ukraine on the diseases of the circulatory system that affect their capabilities and further on their suitability to military service.

Keywords: incidence, military, Armed Forces, diseases of the circulatory system.

УДК 613.67

МОЖЛИВІ ЕПІДЕМІЧНІ РИЗИКИ НА ПІВДЕННОМУ СХОДІ ДЛЯ ЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ

О.Д. Крушельницький, І. В. Огороднійчук, А.Д. Дернова,
Д.І. Доброштан, В.А. Потапчук

Українська військово-медична академія

Резюме. У статті висвітлені основні питання можливих епідемічних ризиків та протиепідемічного захисту військ під час ведення бойових дій на південному сході держави. При цьому автори спрогнозували напрямки можливих змін епідемічної ситуації і створили моделі відповідні передбаченим змінам.

Ключові слова: епідемічні ризики, епідемічна ситуація, протиепідемічний захист, антитерористична операція.

Вступ. Розвиток воєнної науки і техніки, застосування нових видів озброєння, збільшення вибухової потужності набоїв змінює перебіг бойових дій. Найбільш значущими їх характеристиками, що впливають на медичне забезпечення взагалі і організацію протиепідемічних заходів зокрема є: несподіваність, невизначеність, швидкоплинність, жорстокість та інше. Підтвердженням цього є великі людські втрати, у тому числі, серед медичного персоналу та волонтерів.